

Pozdní středověk

Morové epidemie

Nová nemoc z Krymu přenášena blechami z krys. Zemřela čtvrtina evropského obyvatelstva. Bude se v Evropě objevovat až do 18. století. Považována za BOŽÍ TREST či za dílo ŽIDŮ (vznikají antisemitská hnutí).

Osmanská hrozba

Osmanští Turci ze severozápadu Malé Ásie expandují na západ. Podmaňují si Balkán, Bulharsko, ohrožují Uhry.

Církevní schizma

1. Velké schizma

označuje církevní rozkol mezi křesťanským Východem a Západem, který vedl k rozdělení církve na římskokatolickou a pravoslavnou větev - proběhlo v letech 1054 až 1061.

2. Papežské schizma

neboli vícepapežství (papež a vzdoropapež) je situace, kdy v katolické církvi zastávali místo papeže 2 nebo dokonce 3 různí papežové. Většina schizmat měla jen krátké trvání. Nejznámější a vůbec nejdelší papežské schizma nastalo mezi léty 1378 - 1417. Ke konci toho období stáli v čele západní církve 3 papežové. Dvojpapežství bylo vnímáno jako významný symbol zkaženosti tehdejší církve, kritika poměrů v církvi a neschopnost církve jí čelit postupně vyústila v několik významných nápravných hnutí, například husitství a vznik protestantských církví.

3. Velké západní schizma

Francouzský král Filip Šličný násilně přesídlil úřad papeže z Říma do Avignonu, aby měl stálý dohled nad jeho jednáním. Toto období je označováno jako avignonské zajetí papežů (1309-1377). Římští církevní hodnostáři však nemohli unést ztrátu papežského stolce v Římě a zvolili si svého papeže a tak dochází k papežskému dvojvládí.

Otázku papežského schizmatu se podařilo vyřešit císaři Zikmundovi Lucemburskému, který podnítil svolání koncilu do německé Kostnice. Kostnický koncil (1414-1417) zvolil nového papeže Martina V., který dosáhl uznání celé křesťanské Evropy, a tím bylo papežské schizma ukončeno.

Boj o investituru

(z lat. *Investitio* – *oblékat roucho*) byl spor mezi církevní a světskou mocí, konkrétně papežem a císařem Svaté říše římské o vliv na jmenování církevních hodnostářů, který probíhal na přelomu 11. a 12. století.

V roce 1122 byl přijat tzv. Wormský konkordát, který urovnal existující spory. Došlo k oddělení církevní a světské moci a císař nadále dosazoval kněze jen do jejich světského úřadu.

Stoletá válka

Byla konfliktem mezi Anglií a Francií v letech 1337 – 1453. Příčinou byl spor o nadvládu na důležitým obchodním centrem (Flandry) a jihozápadní Francií. Jako záminka posloužilo odmítnutí nástupnictví Eduarda III. na francouzský trůn. Angličané ve válce ztratili všechna francouzská území, která před válkou vlastnili, kromě Calais a Normanských ostrovů.

Ačkoliv se pro tuto válku vžilo označení „stoletá“, trvala celých 116 let. Nebyl to však nepřetržitý sled bojových akcí, ale střídavá období prudkých bojů následovaná roky příměří.

V průběhu války lze rozeznat 3 hlavní fáze:

První etapa - anglická armáda vedená Eduardem III. zvítězila ve významné bitvě u Kresčaku nad mnohonásobnou přesilou Francouzů. V této bitvě padl spojenec Francie, český král Jan Lucemburský, tehdy již slepý. Francouzi spoléhali na středověký způsob válčení – těžkou jízdu a rytířskou šlechtu, kdežto Angličané na pěchotu a lučištníky a nově uplatňovali v armádě žoldněřský systém. Anglie a Francie uzavírají dočasný mír. Na francouzském venkově propuklo povstání „Jacquerie“.

Druhá etapa - Francouzi změnilí válečnou taktiku a slavili úspěchy v tzv. malé válce, kdy se vyhýbali velkým bitvám a postupně dobývali zpět velkou část francouzského území. Zhoršení situace ve Francii přinesl nástup Karla VI. šíleného na trůn, kdy v důsledku slabé královské moci v zemi propukla občanská válka.

Třetí etapa - nepokojů ve Francii využil nový anglický král Jindřich V. a zmocnil se Normandie a velké části severní Francie. Svedl s Francouzi vítěznou bitvu u Azincourtu a uzavřel s francouzským králem smlouvu o následnictví. Umírá však předčasně během válečného tažení. V roce 1429 Angličané obléhají poslední francouzskou pozici – město Orleáns. Obležení prolomily posily vedené prostým venkovským děvčetem - Johankou z Arku - čímž získala svoje „bojové“ jméno Panna Orleánská. Válka proti Angličanům nabyla lidového charakteru. V témže roce

byl v Remeši korunován **francouzský král Karel VII.**, **Johanka z Arku** byla při osvobození **Compiègne** zajata a v roce 1431 v **Rouenu** upálena. **Angličané postupně ztratili většinu dobytých území a v jejich moci zůstalo pouze přístavní město Calais s okolím a Normanské ostrovy.** Anglie již byla válečným konfliktem vyčerpaná a právě tu začala třicetiletá válka růží. Francouzi prodlužovali příměří a tak **nejdelší konflikt středověké Evropy skončil nenápadně a bez uzavření konečné mírové smlouvy.**

Války růží

1455 – 1485 byly **sérií bitev občanské války v Anglii mezi spojenci rodů Lancasterů a Yorků.** V první fázi zvítězili Lancasterové, pak přejali vládu Yorkové v osobě **krále Eduarda IV. a Richarda III.** V zemi však **rostla opozice, jejímž představitelem se stal Jindřich Tudor,** který pobýval v exilu ve Francii. Ten se roku **1485 se svými přívrženci vylodil ve Walesu a po vítězství nad Richardem III. v bitvě u Bosworthu se stal jako Jindřich VII.** prvním panovníkem z dynastie Tudorovců na anglickém trůně.

Důsledkem války růží byl **pád rodu Plantagenetů,** který byl **na anglickém trůně nahrazen rodem Tudorovců,** který v následujících letech Anglii výrazně změnil. **Moc šlechty během těchto válek výrazně utrpěla ve prospěch vznikající skupiny obchodníků a centralizované královské moci.** Pro Anglii znamenaly války růží konec středověku a příchod renesance.

Otázky:

1. Co byla tzv. **černá smrt?**
2. Co byla tzv. **osmanská hrozba Evropě?**
3. Jak souvisí osmanská hrozba s dějinami českých zemí?
4. Vysvětlete pojem **schizma!**
5. Vysvětlete, co je označováno jako:
papežské schizma
velké církevní schizma
velké západní schizma
6. Vysvětlete podstatu **boje o investituru!**
7. Jak dlouho **trvala stoletá válka?**
8. **Ve které části Evropy** se odehrávaly boje stoleté války?
9. **Kolik fází** lze rozlišit v průběhu stoleté války?
10. Ve které fázi stoleté války byla svedena **bitva u Kresčaku?**
11. Jakou úlohu sehrála **Johanka z Arku** během stoleté války?
12. Jak skončila stoletá válka? **Čím se liší její konec od jiných válečných konfliktů?**
13. Ve kterém středověkém státě se odehrála **válka růží?**
14. Vysvětlete **název válka růží!**
15. **Jaké důsledky měla válka růží** pro anglickou společnost?